

รูปแบบธนาคารเวลาที่เหมาะสมกับประเทศไทย*

SUSTAINABLE BANKING MODEL FOR THAILAND

ยุรดารินทร์ ยศวัฒน์ชัยชาญ¹ และ ชาญชัย จิวจินดา²

Yuradarin Yotsawatchaichan¹ and Chanchai Jewjinda²

¹⁻²วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

¹⁻²College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand

Corresponding author E-mail: cliochaichan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์และเข้าใจกลไกของรูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธนาคารเวลาในประเทศไทย และ 3) เพื่อสร้างแนวทางและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการเลือกแบบเจาะจง การสุ่มตัวอย่างแบบอ้างอิงด้วยบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ธนาคารเวลา เป็นระบบแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยแทนที่เงินด้วยหน่วยเวลา กิจกรรมที่สามารถแลกเปลี่ยนได้หลากหลายรูปแบบ เช่น ช่วยดูแลผู้สูงอายุ สอนหนังสือ สอนทักษะต่างๆ เป็นต้น สมาชิกสามารถสะสมเวลาจากการช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อสะสมครบตามที่กำหนดแล้ว ก็สามารถเบิกถอนเวลาเพื่อรับบริการจากผู้อื่นได้ กลไกการกำกับดูแลธนาคารเวลาในประเทศไทยประกอบด้วย 2 ระดับ คือ ระดับพื้นที่และระดับประเทศ 2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธนาคารเวลาในประเทศไทย เกิดจากปัจจัยภายในและภายนอก ปัจจัยภายใน ได้แก่ รูปแบบการดำเนินงานของธนาคารเวลาเอง เช่น รูปแบบการตอบแทนที่ไม่ยุติธรรม งบประมาณไม่เพียงพอ สถานที่ตั้งไม่สะดวก การนับเวลาในการทำธุรกรรมไม่ชัดเจน การบันทึกเวลาไม่ถูกต้อง และวิธีการติดตามและประเมินผลในระดับกิจกรรมยังไม่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ ทัศนคติของ

* Received 5 July 2024; Revised 15 July 2024; Accepted 30 August 2024

ประชาชนที่มีต่อธนาคารเวลายังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย 3) การพัฒนาธนาคารเวลาที่
ยั่งยืนสำหรับประเทศไทยควรคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และ
สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ธนาคารเวลาสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมและชุมชนอย่าง
แท้จริง

คำสำคัญ: ธนาคารเวลา; รูปแบบการดำเนินการ; ประเทศไทย

Abstract

The objectives of this research were 1) to analyze and understand the mechanisms of time banking operations in Thailand, 2) to study problems and obstacles in operating time banks in Thailand and 3) to construct guidelines and recommendations to develop a sustainable time banking model for Thailand. This research employed a qualitative method by creating an in-depth interview. The samples were selected using purposive sampling as well as reference sampling of 20 people and experts (Snowball Sampling). Content analysis was used to analyze the data.

The research results revealed that: 1) time banking is a system of mutual assistance exchange by replacing money with units of time. The activities can be exchanged in various forms, such as taking care of the elderly, teaching, training various skills, etc. Members can accumulate time by helping others. When the required amount of time has been accumulated, they can withdraw time units to receive services from others. The time bank supervision mechanism in Thailand consists of two levels including the local level and the national level. 2) Additionally, the problems and obstacles in operating time banks in Thailand were caused by internal and external factors. Internal factors included the operating style of the time bank itself, such as unfair compensation patterns, insufficient budgets, inconvenient locations, insufficient budgets, inconvenient locations, unclear time tracking during transactions, inaccurate time recording, unclear terms

and limitations on time usage etc. and ineffective methods for monitoring and evaluating activity levels. As for external factors, people's attitudes towards time banks were not yet widely accepted. 3) Finally, the development of a sustainable time bank for Thailand should take into consideration various factors that cover economic, social and environmental aspects so that a time bank can be a genuine tool for social and community development.

Keywords: Time Bank; Operating Model; Thailand

บทนำ

ธนาคารเวลา (Time Bank) เป็นรูปแบบกิจกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนหรือสังคมช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยการแลกเปลี่ยนทักษะ ประสบการณ์ หรือบริการขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักคิดที่ว่าทุกคนมีเวลาเท่าเทียมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมโดยรวม แนวคิดเรื่องธนาคารเวลามีที่มาจากสหรัฐอเมริกาในทศวรรษ 1980 โดยเอ็ดการ์คาน (Edgar Cahn) ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งธนาคารเวลาของสหรัฐอเมริกาขึ้นในปี 1995 เพื่อส่งเสริมการจัดตั้งธนาคารเวลาทั่วประเทศ แนวคิดของธนาคารเวลามุ่งเน้นไปที่ “กฎทอง” (Golden Rule) ของธนาคารเวลา คือ ทุกชั่วโมงของการกระทำมีค่าที่เท่ากัน โดยการช่วยเหลือของกิจกรรม 1 ชั่วโมงจะได้รับ 1 คะแนนเท่าๆ กัน ประเทศไทยเริ่มมีแนวคิดเรื่องธนาคารเวลามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ริเริ่มนำร่องโครงการธนาคารเวลาในชุมชนเพื่อผู้สูงอายุที่อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ต่อมาในปี พ.ศ. 2557 กรมกิจการผู้สูงอายุได้สนับสนุนการขยายผลธนาคารเวลาไปยังชุมชนและพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ ส่งผลให้ปัจจุบันมีธนาคารเวลาเกิดขึ้นแล้วกว่า 100 แห่งทั่วประเทศ (กุลธิดา จันท์เจริญ และเนตร หงษ์ไกรเลิศ, 2563)

ธนาคารเวลา เป็นโมเดลการแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยสมาชิกจะฝากเวลาของตนเองในการทำกิจกรรมจิตอาสา กับธนาคารเวลา และสามารถนำเวลาเหล่านั้นมาใช้เป็นการรับบริการจากผู้อื่นได้ ระบบการแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยใช้เวลาเป็นหน่วยวัด โดยสมาชิกทุกคนสามารถสะสมเวลาจากการทำหน้าที่จิตอาสา เช่น ดูแลผู้สูงอายุ สอนหนังสือ ซ่อมแซมบ้านเรือน เป็นต้น ธนาคารเวลาเป็น

โมเดลที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อที่ 17 Partnerships for The Goals ส่งเสริมความร่วมมือระดับโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย ประเทศไทยเริ่มนำแนวคิดธนาคารเวลามาใช้ในปี 2562 โดยกรมกิจการผู้สูงอายุ (ผส.) ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ธนาคารเวลาในประเทศไทยมีจุดเด่นคือความยืดหยุ่นในการแลกเปลี่ยนทักษะหรือกิจกรรมต่างๆ และความเข้มแข็งของชุมชน ธนาคารเวลาช่วยดูแลผู้สูงอายุ ส่งเสริมความร่วมมือในชุมชน และสร้างสังคมที่เอื้ออาทร ในประเทศไทย ธนาคารเวลามุ่งเน้นไปที่การช่วยเหลือผู้สูงอายุเป็นหลัก เนื่องจากประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว โดยธนาคารเวลามีบทบาทสำคัญในการลดภาระการดูแลผู้สูงอายุให้กับภาครัฐและครอบครัว ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในสังคม ธนาคารเวลาในประเทศไทยมีความแตกต่างจากธนาคารความดีและจิตอาสา เนื่องจากธนาคารเวลามีกฎสำคัญว่า เมื่อคุณได้ให้บางอย่างไปแล้ว คุณก็ต้องรับอะไรบางอย่างกลับคืนมาจากผู้อื่นเป็นการตอบแทนด้วย หัวใจของธนาคารเวลาจึงหมายถึงการ ‘ให้และรับ’ เป็นโมเดลที่ชวนสมาชิกมาอบช่วงเวลาดีๆ ให้แก่กันอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบที่ชัดเจน ผลลัพธ์ที่ธนาคารเวลาเริ่มก่อตั้งขึ้นมา พบว่าชุมชนเข้มแข็งมากขึ้น ผู้สูงอายุเชื่อมั่นในศักยภาพตัวเองว่าพวกเขาสามารถดูแลครอบครัวและเพื่อนบ้านได้ และเชื่อว่าตนเองก็สามารถมีส่วนร่วมในสังคม และไม่รู้สึกละทิ้ง ถูกทิ้ง ธนาคารเวลาเป็นโมเดลความร่วมมือของคนในสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยส่งเสริมให้ผู้คนใช้เวลาของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อสร้างสังคมที่มีความสุขร่วมกันอย่างยั่งยืน (นิภัทรา นาคสิงห์, 2562)

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาในประเทศไทย เพื่อทราบถึงการดำเนินการธนาคารเวลาในประเทศไทย ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ และรูปแบบการดำเนินการธนาคารที่เหมาะสมประเทศไทย ที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของแบบจำลองเศรษฐกิจทางเลือกเพื่อส่งเสริมความสามัคคีทางสังคม จัดการกับความท้าทายทางสังคม ส่งเสริมความยั่งยืน และให้อำนาจแก่บุคคลในการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในชุมชนของตน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และเข้าใจกลไกของรูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธนาคารเวลาในประเทศไทย

3. เพื่อสร้างแนวทางและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาในประเทศไทย ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในรูปแบบบรรยายขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมโครงการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูล ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

เพื่อนำมาพิจารณาประกอบในการศึกษาเรื่องรูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาในประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จัดทำคำถามสัมภาษณ์ และสัมภาษณ์เชิงลึกให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำไปปรับใช้ในการศึกษาต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาในประเทศไทยที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาต่อไป โดยสามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังแสดงในแผนภาพ

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

2. การลงพื้นที่สัมภาษณ์

ผู้จัดการที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาในประเทศไทย ใช้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบอ้างอิงด้วยบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ (Snowball Sampling) (ประไพพิมพ์ สุธีวินนันทน์ และประสพชัย พสุนนท์, 2559) รวมทั้งสิ้น 20 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาในประเทศไทย ครั้งนี้เป็นวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ-นามสกุล อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่

ตอนที่ 2 กลไกของรูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาในประเทศไทย จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธนาคารเวลาในประเทศไทย จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 4 แนวทางและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย จำนวน 8 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อขออนุญาตและชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย

4.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยและแบบการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

4.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แล้วสรุปเป็นรูปแบบการดำเนินธนาการเวลาในประเทศไทย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาวิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารมาวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ประเภท ดังนี้

5.1 ข้อมูลจากเอกสาร ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเอกสาร ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับธนาการเวลา แนวคิดเกี่ยวกับจิตสาธาณะ แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครสาธาณสุขประจำหมู่บ้าน แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) จัดระบบข้อมูล

3) ดำเนินการศึกษาวเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสรุป ข้อค้นพบโดยการอธิบายเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ตีความข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินธนาการเวลาในประเทศไทย

5.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน

2) ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และความสมบูรณ์ของข้อมูล

3) บันทึกสรุปข้อมูลบันทึกความถี่ของข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกัน

4) สรุปเรียงลำดับความข้อมูล

5) เมื่อข้อมูลมีความถูกต้องแล้วหลังจากนั้นจำแนกข้อมูลออกเป็นประเภทหรือแบ่งตามหมวดหมู่ ตามวัตถุประสงค์ และโจทย์การวิจัยด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลหลายวิธี (Methodological Triangulation) ทั้งจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมในรูปแบบการดำเนินธนาการเวลาในประเทศไทย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อ 1 วิเคราะห์และเข้าใจกลไกของรูปแบบการดำเนินงานธนาคารเวลาในประเทศไทย พบว่า กลไกการกำกับดูแลธนาคารเวลาในประเทศไทยประกอบด้วย 2 ระดับ ได้แก่

1) ระดับพื้นที่ ธนาคารเวลาแต่ละแห่งมีคณะกรรมการบริหารที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานของธนาคารเวลา โดยคณะกรรมการบริหารอาจประกอบด้วยตัวแทนจากชุมชน หน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชนคณะกรรมการบริหารมีหน้าที่กำหนดนโยบายการดำเนินงาน วางแผนและจัดสรรงบประมาณ กำกับดูแลการดำเนินงานของธนาคารเวลา และแก้ไขปัญหาและข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น

2) ระดับประเทศ มีคณะกรรมการกลางธนาคารเวลาแห่งประเทศไทยที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานของธนาคารเวลาทุกแห่งทั่วประเทศ โดยคณะกรรมการกลางธนาคารเวลาแห่งประเทศไทยประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน

คณะกรรมการกลางธนาคารเวลาแห่งประเทศไทยมีหน้าที่กำหนดนโยบายและมาตรฐานการดำเนินงานของธนาคารเวลาทั่วประเทศ กำกับดูแลการดำเนินงานของธนาคารเวลาทุกแห่ง และประสานงานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลไกการกำกับดูแลธนาคารเวลาในประเทศไทยมีประเด็นที่สำคัญ รูปแบบการตอบสนองควรมีความยุติธรรมและสมเหตุสมผล เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียม งบประมาณ ธนาคารเวลาในประเทศไทยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยงบประมาณควรเพียงพอและเหมาะสม เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเวลา สถานที่ตั้ง ธนาคารเวลาในประเทศไทยมักตั้งอยู่ในชุมชนหรือพื้นที่ที่สะดวกและเข้าถึงได้ง่ายต่อสมาชิก เพื่อให้สมาชิกสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างสะดวก การนับเวลาและบันทึกเวลา การนับเวลาและบันทึกเวลาเป็นส่วนสำคัญในการติดตามกิจกรรมของธนาคารเวลา โดยควรมีระบบการนับเวลาและบันทึกเวลาที่แม่นยำและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด การเบิกเวลา การเบิกเวลาควรมีขั้นตอนที่ชัดเจนและระบบที่ทำให้สมาชิกสามารถใช้บริการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว สัญลักษณ์ของการเป็นสมาชิกธนาคารเวลา สัญลักษณ์ของการเป็นสมาชิกธนาคารเวลามักเป็นเครื่องหมายที่ช่วยในการรู้จักและตรวจสอบสถานะสมาชิก ซึ่งมีความสำคัญในการจัดการกิจกรรมที่ต่างกัน การติดตามและประเมินผลในระดับกิจกรรม การ

ติดตามและประเมินผลในระดับกิจกรรมมีการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ธนาคารเวลาสามารถปรับปรุงและพัฒนาบริการให้มีความเหมาะสมต่อความต้องการของสมาชิก อย่างไรก็ตาม กลไกการกำกับดูแลธนาคารเวลาในประเทศไทยยังต้องพัฒนาอีกมาก โดยเฉพาะในเรื่องความโปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยควรมีการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานของธนาคารเวลาอย่างครบถ้วนและชัดเจน เพื่อให้สมาชิกสามารถทราบข้อมูลการดำเนินงานของธนาคารเวลาได้อย่างเข้าใจและมั่นใจ

วัตถุประสงค์ข้อ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธนาคารเวลาในประเทศไทยพบว่า รูปแบบการตอบแทนที่ใช้ในการจ่ายค่าบริการของธนาคารเวลาในปัจจุบัน คือ การนับเวลาเป็นหน่วย 1 ชั่วโมง หรือ 1 กิจกรรม ซึ่งรูปแบบนี้มีความยุติธรรมในเชิงของปริมาณเวลาที่ใช้ในการทำงาน โดยไม่คำนึงถึงทักษะหรือประสบการณ์ของผู้ให้ความช่วยเหลือ อย่างไรก็ตาม รูปแบบการตอบแทนแบบนี้อาจไม่ยุติธรรมในเชิงของคุณค่าของงานที่ทำ การจัดทำงบประมาณสำหรับการดำเนินการธนาคารเวลา มีความซับซ้อน เนื่องจากต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร ค่าใช้จ่ายด้านสถานที่ ค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรม สถานที่ตั้งของธนาคารเวลา ยังมีบางพื้นที่ที่มีปัญหา เช่น ที่จอดรถไม่เพียงพอ ระบบอินเทอร์เน็ตช้า เข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะได้ยาก ความเสียหายจากสภาพอากาศที่ไม่คาดคิด ความปลอดภัยของสถานที่ในบางช่วงเวลา การรับคำร้องของนายธนาคารใช้เวลาานาน สัญญาณโทรศัพท์มือถือไม่คงที่ และบางสถานที่ตั้งไม่เป็นมิตรกับคนพิการ การนับเวลาในการทำกิจกรรมของธนาคารเวลาในปัจจุบันยังไม่เป็นมาตรฐานที่ชัดเจน แต่ละธนาคารเวลาอาจกำหนดหน่วยในการนับเวลาที่แตกต่างกัน เช่น 1 ชั่วโมง 1 กิจกรรม วิธีการบันทึกเวลาในระบบของธนาคารเวลาในปัจจุบันมีการตรวจสอบและควบคุมโดยระบบอัตโนมัติเป็นหลักควรมีมาตรการตรวจสอบและควบคุมการบันทึกเวลาอย่างเข้มงวดยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันการทุจริตและสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกธนาคารเวลา การเบิกใช้เวลาในระบบธนาคารเวลา มีข้อกำหนดหรือข้อจำกัดเพื่อไม่ให้เกิดการเอาเปรียบหรือใช้ระบบในทางที่ผิด สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายเหล่านี้ไม่สามารถใช้เพื่อตรวจสอบการเป็นสมาชิกได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากสมาชิกสามารถปลอมแปลงสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายเหล่านี้ได้ วิธีการติดตามและประเมินผลในระดับกิจกรรมของธนาคารเวลาควรดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ โดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ เช่น ปริมาณความต้องการใช้บริการ คุณภาพของกิจกรรม และความพึงพอใจของสมาชิก

วัตถุประสงค์ข้อ 3 แนวทางและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย พบว่า รูปแบบการตอบแทนที่ยุติธรรมและสมเหตุสมผลของธนาคารเวลาควรคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ คือ คุณค่าของงาน งานที่มอบให้แก่ธนาคารเวลาควรมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคม การให้ตอบแทนควรพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ เช่น ทักษะประสบการณ์ ระยะเวลาในการทำงาน และความยากง่ายของงาน แนวทางในการพัฒนารูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย ควรเน้นไปที่การพัฒนากิจกรรมหรือโครงการที่ตอบโจทย์ความต้องการของสังคมและชุมชน สถานที่ตั้งของธนาคารเวลาควรเหมาะสมกับความต้องการและการเข้าถึงของสมาชิก โดยควรตั้งอยู่ในจุดที่สะดวกต่อการเข้าถึง เช่น อยู่ใกล้กับชุมชนหรือที่อยู่อาศัยของสมาชิก ใกล้สถานีขนส่งสาธารณะ หรือใกล้ตลาดสด เพื่อให้สมาชิกสามารถเดินทางได้สะดวกและรวดเร็ว วิธีการนับเวลาในธนาคารเวลาควรมีความแม่นยำและเชื่อถือได้ เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากระบบธนาคารเวลา ระบบบันทึกเวลาควรมีความเป็นสมาชิกเพื่อให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการบันทึกเวลาของตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ วิธีการเบิกเวลาในธนาคารเวลาควรมีความเร็วและความสะดวก เพื่อให้สมาชิกสามารถเบิกเวลาที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วและทันท่วงที โดยไม่เสียเวลาและค่าใช้จ่ายมากนัก สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายของการเป็นสมาชิกธนาคารเวลาควรมีความชัดเจนและสื่อความหมายได้ เพื่อให้สมาชิกสามารถแสดงตนได้ว่าเป็นสมาชิกของธนาคารเวลา การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในระดับกิจกรรมของธนาคารเวลา มีความสำคัญต่อการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของธนาคารเวลาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยควรพิจารณาปัจจัยต่างๆ วัตถุประสงค์ของกิจกรรม ควรระบุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมให้ชัดเจน เพื่อกำหนดตัวชี้วัดและวิธีการวัดผลได้อย่างเหมาะสม ระยะเวลาของกิจกรรม ควรระบุระยะเวลาของกิจกรรมให้ชัดเจน เพื่อกำหนดช่วงเวลาในการติดตามและประเมินผล ผลลัพธ์ที่คาดหวัง ควรระบุผลลัพธ์ที่คาดหวังจากกิจกรรมให้ชัดเจนเพื่อกำหนดตัวชี้วัดและวิธีการวัดผลที่สามารถสะท้อนถึงผลลัพธ์ที่คาดหวังได้

อภิปรายผล

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 วิเคราะห์และเข้าใจกลไกของรูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาในประเทศไทย พบว่า ธนาคารเวลาเป็นระบบที่มีความสำคัญในการสร้างสังคมที่แข็งแกร่งและมีความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะ โดยการแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือด้วยการใช้หน่วย

เวลาแทนเงิน ธนาคารเวลาในประเทศไทยมีรูปแบบการดำเนินงานที่หลากหลาย โดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลัก ได้แก่ ธนาคารเวลาแบบดั้งเดิม ซึ่งดำเนินงานตามหลักการของธนาคารเวลาสากล และธนาคารแบบประยุกต์ ซึ่งดำเนินงานโดยประยุกต์ใช้แนวคิดของธนาคารเวลาให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมที่สามารถแลกเปลี่ยนในธนาคารเวลาในประเทศไทยมีหลากหลายรูปแบบ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลักๆ คือ กิจกรรมที่ช่วยเหลือผู้อื่น เช่น ช่วยดูแลผู้สูงอายุ เด็กเล็ก ผู้ป่วย และผู้พิการ ช่วยงานชุมชน หรือกิจกรรมสาธารณประโยชน์ กิจกรรมที่แบ่งปันความรู้และประสบการณ์ เช่น การสอนหนังสือ การติวหนังสือ หรือการสอนทักษะต่าง ๆ เช่น การศิลปะ ดนตรี หรือกีฬา และการแบ่งปันประสบการณ์ เช่น การทำงานหรือการท่องเที่ยว สมาชิกของธนาคารเวลาในประเทศไทยสามารถสะสมเวลาจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น การเข้าร่วมอบรมหรือการฝึกอบรมต่าง ๆ เมื่อสมาชิกสะสมเวลาคงตามที่กำหนดแล้ว ก็สามารถเบิกถอนเวลาเพื่อรับบริการจากผู้อื่นได้ กลไกการกำกับดูแลธนาคารเวลาในประเทศไทยประกอบด้วย 2 ระดับ คือ ระดับพื้นที่ ธนาคารเวลาแต่ละแห่งมีคณะกรรมการบริหารที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานของธนาคารเวลา ระดับประเทศ มีคณะกรรมการกลางธนาคารเวลาแห่งประเทศไทยที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานของธนาคารเวลาทุกแห่งทั่วประเทศ การพัฒนาการกำกับดูแลธนาคารเวลาในประเทศไทยจำเป็นต้องมีการสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับธนาคารเวลา เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นในระบบ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน โดยเฉพาะในการพัฒนาการกำกับดูแลอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้ธนาคารเวลาสามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืนและบรรลุวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมให้ชุมชนช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม กลไกการกำกับดูแลธนาคารเวลาในประเทศไทยยังต้องพัฒนาต่อไป เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความเป็นธรรม โดยการสร้างความตระหนักรู้ของประชาชน เพื่อเสริมสร้างระบบการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อให้ธนาคารเวลาสามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืนและบรรลุวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมให้ชุมชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นไปตามแนวคิดของธนาคารเวลาที่นำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2558 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2564) การศึกษาของ Kim (2019) เสนอเกี่ยวกับ "ธนาคารเวลา" ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนบริการหรือความช่วยเหลือระหว่างผู้สูงอายุในชุมชน โดยผู้ให้บริการเป็นผู้สูงอายุที่ใช้เวลาและทรัพยากรเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ระบบรางวัลของ

ธนาคารเวลาเป็นการแลกเปลี่ยนบริการและสร้างความเข้มแข็งในชุมชนของผู้สูงอายุ โดยระบบธนาคารเวลาแบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก คือ การฝากให้บริการหรือช่วยเหลือผู้อื่นแล้วฝากเวลาไว้ ธนาคารเวลาเป็นตัวกลางในการเชื่อมต่อระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ การถอนรับผลตอบแทนหรือบริจาคเวลาต่อไป รูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาในประเทศไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบหลายอย่างที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการและสนับสนุนการใช้เวลาของบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย รูปแบบการตอบแทน งบประมาณ สถานที่ตั้ง การนับเวลา การบันทึกเวลา การเบิกเวลา สัญลักษณ์ของการเป็นสมาชิกธนาคารเวลา และการติดตามและประเมินผลในระดับกิจกรรม (จักรี อดุลนิรัตน์, 2564) สอดคล้องกับกุลธิดา จันทรเจริญ และเนตร หงส์ไกรเลิศ (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาวิจัยและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการดำเนินงาน “ธนาคารเวลา” รองรับสังคมผู้สูงอายุ พบว่า แนวคิดหลักคือ “เพื่อนบ้านช่วยเพื่อนบ้าน” กฎหลักคือ เวลาของทุกคนมีค่าเท่ากัน คือ 1 ชั่วโมง = 1 เครดิตเวลา ปัจจัยความสำเร็จ คือ ผู้นำ คณะทำงานที่มีธรรมาภิบาล ค่านิยมหลัก คือ 1) ทุกคนมีประสบการณ์ที่มีคุณค่าแบ่งปันผู้อื่นได้ 2) เปลี่ยนนิยามของงาน จากสิ่งที่ทำแลกเงิน เป็นแลกเวลา 3) เปลี่ยนการช่วยเหลือจากการถามเป็นอาสา 4) สร้างเครือข่ายสังคมที่เข้มแข็ง และ 5) เคารพซึ่งกันและกัน และมีความเท่าเทียม และสอดคล้องกับ Kim (2019) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาวิจัยและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการดำเนินงาน “ธนาคารเวลา” รองรับสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่า แนวคิดหลักคือ “เพื่อนบ้านช่วยเพื่อนบ้าน” กลไกของรูปแบบการดำเนินธนาคารเวลานี้สนับสนุนการแลกเปลี่ยนบริการแบบพหุภาคี โดยบุคคลที่ให้บริการทางสังคมจะได้รับเครดิตเวลาซึ่งสามารถใช้เพื่อรับบริการหรือบริจาคให้ผู้อื่นได้ สรุปได้ว่า ระบบธนาคารเวลาเป็นกลไกที่สร้างความเท่าเทียมและเข้มแข็งในชุมชน และมีศักยภาพในการสนับสนุนและพัฒนาสังคมได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของธนาคารเวลาเป็นไปอย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการธนาคารเวลาในประเทศไทย พบว่า ปัญหาเหล่านี้มาจากหลายปัจจัย เช่น รูปแบบการดำเนินงานของธนาคารเวลาเอง เช่น รูปแบบการตอบแทนที่ไม่ยุติธรรม งบประมาณที่ไม่เพียงพอ สถานที่ตั้งที่ไม่สะดวก การนับเวลาในการทำธุรกรรมที่ไม่ชัดเจน การบันทึกเวลาที่ไม่ถูกต้อง ข้อกำหนดและข้อจำกัดในการเบิกใช้เวลาที่ไม่ชัดเจน สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่ใช้แสดงความเป็นสมาชิกที่ไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างสมบูรณ์ และวิธีการติดตามและประเมินผลในระดับกิจกรรมที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้ยังมีที่มาจากปัจจัยภายนอก เช่น ทักษะ

ของประชาชนต่อธนาคารเวลาที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ทำให้มีผู้สนใจที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกน้อย และธนาคารเวลาจึงไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจเป็นเพราะประชาชนยังไม่เข้าใจแนวคิดของธนาคารเวลา และมองว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่เป็นประโยชน์หรือไม่คุ้มค่า ประชาชนยังไม่เชื่อมั่นในระบบการทำงานของธนาคารเวลา และมองว่าอาจมีการทุจริตหรือเอาเปรียบ ประชาชนยังไม่สะดวกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของธนาคารเวลา เนื่องจากมีการกิจหรือหน้าที่อื่นที่ต้องรับผิดชอบ ภาครัฐและภาคประชาสังคมควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินงานของธนาคารเวลา โดยอาจดำเนินการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและประโยชน์ของธนาคารเวลาให้แก่ประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งธนาคารเวลาในชุมชนและองค์กรต่างๆ พัฒนามาตรฐานการดำเนินงานของธนาคารเวลา ให้การช่วยเหลือด้านงบประมาณและบุคลากรแก่ธนาคารเวลา การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้ จะช่วยให้ธนาคารเวลาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมความร่วมมือและแบ่งปันทรัพยากรที่มีคุณค่าของสมาชิกในสังคมได้ บทบาทของภาครัฐและภาคประชาสังคมในการสนับสนุนและส่งเสริมธนาคารเวลามีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีผลต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้และการเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของธนาคารเวลาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนาต่อไป ดังนั้นการส่งเสริมและสนับสนุนธนาคารเวลาให้เจริญเติบโตในชุมชนและองค์กรต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง และมีการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคประชาสังคมอย่างเต็มที่ ในที่สุด การช่วยเหลือในด้านงบประมาณและบุคลากร การพัฒนามาตรฐานการดำเนินงาน และการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้ธนาคารเวลาสามารถสร้างคุณค่าและบรรลุวัตถุประสงค์ของการร่วมมือและแบ่งปันทรัพยากรในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของธนาคารเวลาในประเทศไทย ซึ่งเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยการบรรยายถึงสาเหตุเช่นการบริหารงานที่ไม่เหมาะสม การใช้เทคโนโลยีที่ล้าสมัย และวิธีการที่ไม่เหมาะสมกับผู้ใช้บริการ เนื่องจากปัญหาเหล่านี้เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้ใช้บริการไม่พอใจและมีความไม่พอใจต่อการให้บริการของธนาคารเวลา ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานของธนาคารต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว มีความสำคัญที่ภาครัฐและภาคประชาสังคมจะร่วมมือกันในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของธนาคารเวลา โดยการสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากประชาชน เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการ

ทำงานของธนาคารเวลา และเพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและพัฒนาธนาคารเวลา การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือจากประชาชนสามารถช่วยลดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน นอกจากนี้ การสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่ดีต่อครอบครัวและสังคม ช่วยเสริมสร้างระบบที่มีความเสถียรและยั่งยืนในระยะยาว ในการศึกษาของ Wu et al. (2021) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในบริการพยาบาลธนาคารเวลาออนไลน์ สรุปได้ว่าสุขภาพของผู้สูงอายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุ และประสบการณ์ในกิจกรรมอาสาสมัคร มีอิทธิพลในการมีส่วนร่วมในบริการพยาบาลธนาคารเวลาออนไลน์ ในการศึกษาของ ชัยฤทธิ์ อิ่มเจริญ และสิรินธร สิ้นจินดาวงศ์ (2565) เกี่ยวกับการศึกษาความพอใจในชีวิตจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่าความพอใจในชีวิตจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีระดับสูง โดยมีหัวข้อที่พอใจสูงสุดคือ "ฉันน่าจะรู้สึกพอใจ ถ้าชีวิตดำเนินต่อไปอย่างที่เป็นอยู่ในขณะนี้" แต่ก็มีเรื่องบางเรื่องที่ต้องการแก้ไขในชีวิต ดังนั้น การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือจากประชาชน เช่น ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัว สามารถช่วยลดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานธนาคารในประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพได้ เพิ่มเติมเรื่องการศึกษาความพอใจในชีวิตจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ยังเป็นตัวช่วยที่ดีในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 สร้างแนวทางและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย พบว่า ธนาคารเวลามีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจแบ่งปัน ซึ่งสามารถช่วยสร้างประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนในหลายด้าน เช่น การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การพัฒนาชุมชน และการรักษาสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทยจึงควรพิจารณาแนวทางต่างๆ รูปแบบการตอบแทน ควรคำนึงถึงคุณค่าของงาน ความต้องการของสมาชิก ความหลากหลาย ความสมดุล ผลความยั่งยืน ความโปร่งใส และความเป็นธรรม เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมอบรม หรือโอกาสในการทำงานอาสาสมัคร กิจกรรมหรือโครงการควรเน้นไปที่กิจกรรมหรือโครงการที่ตอบโจทย์ความต้องการของสังคมและชุมชน งบประมาณควรใช้วิธีผสมผสานเงินทุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมมาร่วมกันสนับสนุน สถานที่ตั้งควรตั้งอยู่ในจุดที่สะดวกต่อการเข้าถึง เช่น ใกล้ชุมชน สถานีขนส่งสาธารณะ หรือตลาด วิธีการนับเวลาควรมีความแม่นยำและเชื่อถือได้ และมีระบบบันทึกเวลาที่มีความเป็นสมาชิกและเป็นมาตรฐาน วิธีการเบิกเวลาควรมีความรวดเร็วและสะดวก รวมถึงมีช่องทางในการเบิกเวลาที่หลากหลาย สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายของการเป็นสมาชิกควรมีความชัดเจนและสื่อความหมายได้ การติดตามและ

ประเมินผลควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และมีส่วนร่วมของสมาชิกในกระบวนการนี้ ความสอดคล้องกับประชากรหลากหลายควรมีรูปแบบการตอบสนองที่ หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกทุกกลุ่ม ดังนั้น เมื่อพัฒนารูปแบบการ ดำเนินงานอาคารเวลาที่ยั่งยืนด้วยแนวทางที่กล่าวมา จะสามารถตอบสนองความต้องการของ สมาชิกได้อย่างครอบคลุมและสร้างประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนในระยะยาวได้โดยมี ประสิทธิภาพและยั่งยืนในอนาคต เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านวิชาการร่วมมือกับ สถาบันการศึกษาและองค์กรวิชาการ เพื่อทบทวนสถานการณ์และการดำเนินงานอาคารเวลา ทั่วโลก และประเมินความเป็นไปได้ในการนำแนวคิดอาคารเวลามาใช้ในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ จัดทำการกรอบแนวทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของผู้สนใจในเรื่อง นี้ และยังเป็นการสนับสนุนโครงการนำร่องในชุมชนท้องถิ่นและกรุงเทพฯ เพื่อเป็นแบบอย่างใน การพัฒนาเครือข่ายอาคารเวลา ขยายการดำเนินงานนำร่องไปยังพื้นที่ต่างๆ ในประเทศเพื่อ เพิ่มผลลัพธ์และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ในการจัดประชุมคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อกำหนดแนวทางและนวัตกรรมที่จะเอาไปใช้ในอาคารเวลา และอาจส่งผลให้เกิดการ ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างเครือข่ายร่วมดำเนินงานและ ขับเคลื่อนแผนสุขภาพต่างๆ พัฒนาสื่อในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ คู่มือ และคลิปวิดีโอ เพื่อ สร้างความเข้าใจและการยอมรับของสังคมต่อแนวคิดและการดำเนินงานของอาคารเวลา (อาคารเวลา, 2564) องค์ความรู้ของอาคารเวลาพบว่า แนวคิดหลักคือ “เพื่อนบ้านช่วย เพื่อนบ้าน” กฎหลักคือ เวลาของทุกคนมีค่าเท่ากัน คือ 1 ชั่วโมง = 1 เครดิตเวลา ปัจจัย ความสำเร็จ คือ ผู้นำ คณะทำงานที่มีธรรมาภิบาล ค่านิยมหลัก คือ 1) ทุกคนมีประสบการณ์ที่ มีคุณค่าแบ่งปันผู้อื่นได้ 2) เปลี่ยนนิยามของงาน จากสิ่งที่ทำแลกเงิน เป็นแลกเวลา 3) เปลี่ยน การช่วยเหลือจากการถามเป็นอาสา 4) สร้างเครือข่ายสังคมที่เข้มแข็ง และ 5) เคารพซึ่งกัน และกัน และมีความเท่าเทียม (กุลธิดา จันท์เจริญ และเนตร หงส์ไกรเลิศ, 2563) การ ดำเนินการอาคารเวลาช่วยปรับมุมมองของอดีตที่เกี่ยวกับอายุ และแก้ไขปัญหาสุขภาพที่ หลากหลายที่ประชากรสูงอายุต้องเผชิญ นอกจากนี้ ยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในภูมิภาค ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้ระบบอาคารเวลามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควร ประเมินประสิทธิผลของกลยุทธ์การจัดการสุขภาพ ด้วยการสำรวจจำนวนประชากรสูงอายุ อย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ (Kim, 2019)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ธนาคารเวลาในประเทศไทยมีรูปแบบการดำเนินงานที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย หน่วยงานที่ใช้แลกเปลี่ยนในธนาคารเวลาในประเทศไทยคือ ชั่วโมง โดยหนึ่งชั่วโมงของกิจกรรมใดๆ มีค่าเท่ากับหนึ่งเครดิตเวลา กิจกรรมที่สามารถแลกเปลี่ยนในธนาคารเวลาในประเทศไทยมีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย สมาชิกของธนาคารเวลาในประเทศไทยสามารถสะสมเวลาจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในธนาคารเวลา เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น การเข้าร่วมอบรมหรือการฝึกอบรมต่างๆ เป็นต้น กลไกการกำกับดูแลธนาคารเวลาในประเทศไทยยังต้องพัฒนาอีกมาก โดยเฉพาะในเรื่องความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ธนาคารเวลาในประเทศไทยยังพบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น รูปแบบการตอบแทนที่ไม่ยุติธรรม งบประมาณไม่เพียงพอ สถานที่ตั้งไม่สะดวก เป็นต้น แนวทางและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินธนาคารเวลาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย ได้แก่ รูปแบบการตอบแทนที่ยุติธรรมและสมเหตุสมผล ควรคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ได้แก่ คุณค่าของงาน ความต้องการของสมาชิก ความหลากหลาย ความสมเหตุสมผล ความยั่งยืน ความโปร่งใส และความเป็นธรรม เป็นต้น องค์ความรู้เหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของธนาคารเวลาในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

1) ปรับปรุงรูปแบบการตอบแทน ให้หลากหลายและสมเหตุสมผล โดยพิจารณารูปแบบการตอบแทนที่นอกเหนือจากการให้เวลา เช่น การให้สินค้า บริการ หรือการให้สิทธิพิเศษต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ควรพิจารณาประเมินมูลค่าของงานอย่างสมเหตุสมผล เพื่อให้สมาชิกได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสม

2) เน้นกิจกรรมหรือโครงการที่ตอบโจทย์ความต้องการของสังคมและชุมชน โดยพิจารณากิจกรรมหรือโครงการที่ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส พัฒนาชุมชน หรือรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น นอกจากนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สมาชิกทราบและเข้าร่วมกิจกรรมได้

3) ร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของธนาคารเวลาในด้านต่างๆ เช่น การสนับสนุนงบประมาณ การสนับสนุนกิจกรรม หรือการสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งถัดไป

1) ควรศึกษาผลกระทบของธนาคารเวลาต่อสังคมและชุมชนอย่างจริงจัง เพื่อประเมินความคุ้มค่าของการลงทุน เช่น การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การพัฒนาชุมชน และการรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนในธนาคารเวลา

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธนาคารเวลา เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น รูปแบบการตอบแทน กิจกรรมหรือโครงการงบประมาณ สถานที่ตั้ง และวิธีการนับเวลา เป็นต้น เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของธนาคารเวลาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) ควรศึกษาแนวทางการขยายผลธนาคารเวลาให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อให้ธนาคารเวลาสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง เช่น รูปแบบการขยายผล กลไกการกำกับดูแล และแนวทางการระดมทุน เป็นต้น เพื่อให้ธนาคารเวลาสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). ชุดความรู้การดูแลตนเองและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุด้านความมั่นคงในชีวิต. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2564). คู่มือธนาคารเวลาของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- กุลธิดา จันท์เจริญ และเนตร หงส์ไกรเลิศ. (2563). การวิจัยและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการดำเนินงาน “ธนาคารเวลา”. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสนับสนุนการพัฒนา นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาวะรองรับสังคมสูงวัย.
- จักรี อดุลนิรัตน์. (2564). มาตรการกฎหมายเกี่ยวกับธนาคารเวลาในประเทศไทย. วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 14(2), 111-135.
- ชัยฤทธิ์ อิ่มเจริญ และสิรินธร สิ้นจินดาวงศ์. (2565). การศึกษาความพอใจในชีวิตจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานจิตอาสาสำหรับสมาชิกผู้สูงอายุในธนาคารเวลา. วารสารการวัดผลการศึกษา, 39(105), 239-249.

- นิภัทรา นาคสิงห์. (2562). ธนาคารเวลา. เรียกใช้เมื่อ 24 พฤษภาคม 2566. จาก <https://readthecloud.co/time-bank/>.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565). คู่มือธนาคารเวลา. เรียกใช้เมื่อ 24 พฤษภาคม 2566 จาก <https://www.thaihealth.or.th>.
- Kim, H. K. (2019). Exploring social innovation and time bank: focus on the elderly healthcare in the Gangwon Province. *Asian Journal of Innovation and Policy*, 8(2),208-237.
- Wu, Y., Ding, Y., Hu, C., & Wang, L. (2021). The Influencing Factors of Participation in Online Timebank Nursing for Community Elderly in Beijing, China. *Frontiers in Public Health*, 9, 650018.